

VAROLUŞ GAYEMİZ İMAN VE İSTİKAMET

A. GİRİŞ

Bir gün Resulullah (s.a.s.)’in huzuruna elbisesi beyaz, saçları siyah, orada bulunan hiçbirinin tanımadığı bir surette Cebrail a.s. gelir:

فَأَخْبَرَنِي عَنِ الْإِيمَانِ،

“İman nedir?” diye sorar. Resulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ»، قَالَ: صَدَقْتَ

“Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna iman etmendir.” (Buhârî, İmân, 37)

Hadisi şerifin sonunda Peygamber Efendimiz (s.a.s.) **“O Cebrâil’di, size dininizi öğretmeye geldi.”** buyurmuştu.

İnsan ruh ve bedenden oluşan bir varlıktır. İnsanın ruh yönü, yüce bir varlığa inanmak, ona sığınmak, ondan yardım istemek, ona dua etmek ister. İnsandaki inanma ihtiyacı fitri, yaratılıştan var olan bir ihtiyaçtır. Allah’a iman, insanın ruhunun derinliklerine konulmuş bir cevherdir. İnsan, aklını, iradesini kullanarak o cevheri bulup, çıkarması, kalbiyle doğrulaması gerekir.

İman Nedir?

Sözlükte “güven içinde bulunmak, korkusuz olmak” anlamındaki e-m-n (emân) kökünden türeyen îmân “güven duygusu içinde tasdik etmek, inanmak” demektir. İman, Allah’ın varlığına ve birliğine, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kaza ve kaderin Allah’tan olduğuna gönülden inanmaktır. Rahmet Peygamberinin bize tebliğ ettiği tüm hakikatleri kalp ile tasdik, dil ile ikrar etmektir. Allah’a sadakat ve teslimiyetle bağlanmaktır.

İman kalp ile tasdik, dil ikrardır. İmanda şüphe olmayacağı gibi, iman esaslarından bir veya birkaç tanesini eksiltme olmaz. İman eden müminin, imanın eseri, onda görülmesi gereken davranış ve haller vardır. Onlardan bir tanesi istikamettir.

İstikamet, “doğruluk, dürüstlük, adalet, itidal, itaat, sadakat ve dürüstçe yaşama” manalarında kullanılmaktadır. İstikamet, dinî ve ahlâkî hükümlere uygun bir hayat sürme, her türlü aşırılıktan sakınma, Allah’a itaat edip Hz. Muhammed’in sünnetine uymaktır. (Mustafa Çağrıncı-Süleyman Uludağ, İstikamet, DİA, 23/348) İstikamet, her türlü aşırılıktan sakınarak, doğruluk üzere, tutarlı ve düzenli bir dini hayat yaşamaktır.

B. KUR’AN-I KERİM’DE İSTİKAMET

İstikamet, Kur’an’ın temel ilkelerinden biridir. Rabbimiz buyuruyor ki:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبَّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا
وَابْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

“Rabbimiz Allah’tır” deyip de dosdoğru çizgide yaşayanlar, işte onların üzerine melekler şu müjdeyle inerler: “Korkmayın, kederlenmeyin, size vaad olunan cennetle sevinin! (Fussilet, 41/30) İstikamet kelimesi tefsir kitaplarında “samimi ve kararlı bir imanla hak ve hayır yolunda istikrarlı, dengeli bir hayat sürdürme” şeklinde açıklanmaktadır.

Tüm peygamberlerin ortak özelliği, (sıdk) doğruluktur. Allah’ın elçileri, asla yalan söylemeyen, doğru ve dürüst insanlardır. Rabbimiz Hz. İbrahim için:

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صَدِيقًا نَبِيًّا

“Bu kitapta İbrâhim’i de okuyup an! Kuşkusuz o, özü sözü doğru bir insan, bir peygamberdi.” (Meryem, 19/41) Yasin Suresinde Rabbimiz:

يُسُّ (١) وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ (٢) إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ (٣) عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (٤)

“(Ey Muhammed) Hikmet dolu Kur’an’a andolsun ki, sen elbette dosdoğru bir yol üzere gönderilenlerdensin.” (Yasin, 36/2,3,4.) buyrulmakta, Peygamberimizin ve bütün peygamberlerin istikamet üzere oldukları bizlere haber verilmektedir.

Rabbimiz kulları arasından en hayırlı, en iyi olanlarını peygamber olarak seçmiştir. Peygamberler özel insanlardır. Onlar, asla yalan söylemeyen, adalet, doğruluk, güvenilir olmak gibi en üstün insanî değerlerle donatılmış, üstün akıl sahibi, kötülüklerden, günah işlemekten korunmuş, Allah’tan aldıkları vahyi insanlara eksiksiz ulaştıran kişilerdir. Peygamberler ne peygamberliklerinden önce ne de sonra yalan söylemişlerdir.

Yüce Allah’ın Kur’an ile bize bildirdiği, Hz. Peygamber’in de bizzat örnek olup, davet ettiği hak ve hakikat yolu ayet ve hadislerde sırat-ı müstakim ifadesiyle anlatılmaktadır. Her gün eda ettiğimiz namazlarımızda, çeşitli vesilelerle okuduğumuz Fatiha suresinde Rabbimize niyaz etmekteyiz:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

“Bizi dosdoğru yola (sırât-ı müstakîme) ilet!” (Fâtihâ, 1/6.) Sırat-ı müstakim, “her türlü aşırılıktan uzak, dengeli, apaçık, dosdoğru ve hak yol” demektir. Namazını hakkıyla eda eden bir mümin her gün farz namazlarda on yedi, sünnetlerle birlikte ise toplam kırk defa Fatiha suresini okuyarak sürekli sırat-ı müstakim üzere olmayı Rabbinden istemektedir.

فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

“Senin yanında hak yola dönenlerle birlikte, sana buyurulduğu gibi dosdoğru ol! Siz de azıp sapmayın. Allah, yaptıklarınızı çok iyi görmektedir.” (Hud, 11/112)

Âyette İslâm’ın esasını teşkil eden iki ilke yer almaktadır: Emrolunduğu gibi dosdoğru yaşamak ve haddi aşmamak, yani Allah’ın belirlediği sınırların dışına çıkmamak. Rivayete göre Resûlullah kendisine uygulanması bundan daha zor gelen bir âyet

inmediğine işaret etmek üzere, **“Hûd sûresi ve kardeşleri beni ihtiyarlattı.”** buyurmuştur. (Tirmizî, Tefsîr, 56) Sûrenin nesinin kendisini ihtiyarlattığı sorulduğunda, **“Sana emredildiği gibi dosdoğru ol!”** meâlindeki âyetin kendisini ihtiyarlattığını söylemiştir. (Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri, 3/204-205)

C. HADİSİ ŞERİFLERDE İSTİKAMET

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), İslam'dan önce yaşadığı toplumda **Muhammedü'l-Emin** olarak bilinirdi. 610 yılında ilk vahyi aldığı anda korku ve heyecan içinde eve gelen Hz. Peygamber (s.a.s.)'i Hz. Hatice şöyle teselli etmişti: **“Allah hiçbir zaman seni utandırıp üzmezdir. Çünkü sen akrabaları gözetir, doğruyu söyler, acizlerin elinden tutarsın; yoksullara yardım eder, misafirleri ağırlarsın; haksızlığa uğrayanların yanında yer alırsın.”**(İbn Sa'd, et-Tabakât, 1/195)

Hz. Peygamber (s.a.s.) daha peygamber olarak görevlendirilmeden anlaşmazlıklarda kendisine müracaat edilen ve doğruluğundan dolayı sözüne itibar edilen birisiydi. Peygamber Efendimize (s.a.s.) iman etmeyenler bile onun doğruluğunu kabul etmişlerdi. İslâm'ın ilk günlerinde Peygamberimiz, Mekkelileri Ebu Kubeys Tepesi'ne çağırdığında: **“Şâyet ben sizlere şu tepenin ardında, şehri istila etmek isteyen bir düşman ordusu gelip karargâh kurmuş desem, bana inanır mısınız?”** diye sordu. Onlar: “Sen asla yalan söylemezsin. Senin söyleyeceğin her şeye inanırız.” dediler. Bunu söyleyenler arasında Ebu Leheb ve Ebu Cehil bile vardı. (İbn Hişam, I,209; Müsned ,III, 425) Bizans Kralı Herakleios Hz. Peygamber'in kişiliği ve daveti hakkında, o zaman henüz Müslüman olmayan Ebû Süfyan'a sorular sormuş, o da: **“O bize namazı, doğruluğu, iffetli olmayı ve akrabalık hukukunu gözetmeyi emrediyor.”** diyerek cevap vermişti. (Buhârî, Bed'ü'l-vahy, 1)

Ticaretle meşgul olan Mekkeliler, şehir dışına çıktıkları zaman paralarını ve kıymetli eşyalarını dönünceye kadar Peygamber Efendimize emanet ederlerdi. Müslümanlığı kabul etmedikleri hâlde ona olan güvenleri devam etmekteydi. Çünkü o, **istikamet üzere yaşayan dürüst bir insandı.**

“Muallim/öğretmen olarak gönderildim.” buyuran Hz. Peygamber, bir yandan Rabbinden aldığı emirleri bildirirken bir yandan da kendi yaşantısıyla inananlara örnek oluyor, söz ve fiilleri, hâl ve hareketleriyle İslam'ı en güzel şekilde öğretmeye gayret ediyordu. Onun ağzından çıkan her şeyi dikkatlice dinleyerek muhafaza eden sahabiler ise bunların gereğini yapmak için âdeta birbirleriyle yarışıyor, zihinlerini meşgul eden soruları kendisine yöneltmekten çekinmiyorlardı.

سُفْيَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ. قَالَ: قُلْ: أَمَنْتُ بِاللَّهِ: ثُمَّ اسْتَقِمَّ

Süfyan b. Abdullah (r.a.): Yâ Resûlallah! Bana İslâmı öylesine tanıtt ki, onu bir daha senden başkasına sormaya ihtiyaç hissetmeyeyim, dedim. Resûlullah (s.a.s.):

- **“Allah’a inandım de, sonra da dosdoğru ol!” buyurdu.** (Müslim, İmân 62) Az sözle çok manaları işaret eden bu hadisi şerif bize, Allah katında makbul din, İslam’ı öz ve kısa olarak tarif ederken, Müslüman’ın istikamet üzere, inancına uygun dosdoğru bir yaşam sürmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

İnsana sadakat yaraşır görse de ikrah

Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah! (Ziya Paşa)

D. İSTİKAMET VE AHLAK

Abdullah b. Mes’ud’un (r.a.) anlattığına göre Hz. Peygamber (s.a.s.) bir gün yere düz bir çizgi çizdi ve etrafında toplanan sahabeye şöyle dedi: **“İşte bu Allah’ın (c.c.) dosdoğru yoludur.”** Sonra da bu düz çizginin sağ ve sol taraflarına başka çizgiler çizerek, **“Bunlar da diğer yollardır ki her birinin başında bir şeytan bulunmakta ve kendi yollarına çağırmaktadır.”** dedi. Sonra:

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ

“Şüphesiz bu benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun; (başka) yollara sapmayın; sonra onlar sizi Allah’ın yolundan ayırır...” (En’am, 6/153.), ayetini okudu. (Darimi, Mukaddime, 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I/435.) İki ayet (Enfal, 151-152) öncesiyle birlikte değerlendirildiğinde bu dosdoğru yol üzerine olanların özellikleri şunlardır:

- Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmamak,
- Anne babaya iyilik etmek,
- Fakirlik korkusuyla çocukları öldürmeme, rızık hususunda tevekkül etmek,
- Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmama
- Haklı bir sebep olmadıkça Allah’ın yasakladığı cana kıymamak,
- Rüşdüne erişinceye kadar yetimin malına, onun iyiliğine olmadıkça el sürmemek,
- Ölçü ve tartıyı adaletle yapmak,
- Söz söylendiği zaman, yakınlar hakkında bile olsa, adaletli olmak,
- Allah’a verdiğiniz sözü eksiksiz yerine getirmek.

Kısacası Allah’ın bütün emirlerine uyup yasaklarından sakınmaktır.

İstikamet kelimesi, Kur’an-ı Kerim’de genellikle ahlaki bağlamda kullanılır. İstikamet, İslam’da doğru davranışı, ahlaki tutumu temsil eder ve genellikle bir kişinin İslam’ın temel ahlak ilkelerine uygun şekilde yaşaması gerektiğini belirtmek için kullanılır. Günümüzde kişi ibadet esnasında Allah’ı hatırlarken, ibadetin dışındaki bireysel ve sosyal yaşamda O’nu unutabilmektedir. Yaşanan bu çelişkinin çözümü istikameti hayatının tamamına yayacak şekilde yaşamaktır.

Sözde İstikamet:

İstikamet, sözde gerçeği, hakikati söylemektir. Sözde doğruluk hem yazdıklarımızı hem de sözlerimizi içine alır. Dilin korunması ve doğru söz her hayrın başıdır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

“Ey iman edenler! Allah’a itaatsizlikten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah’a ve resulüne itaat ederse gerçekten büyük bir kazanç elde eder.” (Ahzab, 33/70-71)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.): “Ben, haklıyken bile çekişmeye girmekten kaçınan kimse için cennetin kenarından; şakadan da olsa yalan söylemeye yanaşmayan kimse için cennetin ortasından; ahlakını güzelleştiren kimse için de cennetin en yükseğinden bir köşk verilmesine kefilim.” (Ebû Dâvûd, Edeb, 7) buyurmuştu.

Doğruluk sadece sözde değildir; kalp, niyet, ticaret, arkadaşlık ve evlilik olmak üzere hayatın hemen her alanını kapsayan bir davranış biçimidir; kısacası hayatın mihenk taşıdır.

Niyette/Kalpte İstikamet:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَسْتَقِيمُ إِيْمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ وَلَا يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ رَجُلٌ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

“Kulun kalbi doğru oluncaya kadar imanı dosdoğru olmaz. Dili doğru oluncaya kadar da kalbi dosdoğru olmaz. Komşusunun kendisinden bir kötülük gelmeyeceğine emin olmadığı kimse de cennete giremez.” İbn Hanbel, III, 199.

Sözgelimi dili “dosdoğru” olunca yalancılık, iki yüzlülük ve iftiradan uzak dürüst bir yaşam sürer; verdiği sözde durur, emanetleri gözü gibi korur, “mümin” adına yaraşır şekilde “güven”in timsali olur. Eli dosdoğru olunca harama el uzatmaz, ayağı dosdoğru olunca harama adım atmaz, gözü dosdoğru olunca harama bakmaz. Yaşantısında dosdoğru olan kulun insanlarla olan ilişkilerinde dürüstlük ve samimiyet hakim olur; dedikodu yapmak, suizanda bulunmak, başkalarının özel hallerini araştırmak gibi samimiyeti zedeleyecek unsurlara yer kalmaz.

Ticarette İstikamet:

Peygamberimiz (s.a.s.), bir gün bir buğday yığınının yanına gelmiş, elini buğdayın içine soktuğunda parmaklarına ıslaklık dokunmuştu. Bunun üzerine sahibine,

مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ

"Ey buğday sahibi bu ne?" diye sormuş

أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ

"Onu yağmur ıslattı, ey Allah'ın Resûlü!" deyince, Peygamberimiz;

أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَيْ يَرَاهُ النَّاسُ مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّي

"O ıslak kısmı, insanların görmesi için üste çıkarsaydın ya. Aldatan benden değildir"

(Müslim, İman, 43)

İstikamet Üzere Olanlarla Arkadaşlık:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun."

(Tevbe, 9/119)

Sanal Âlemde İstikamet:

Sanal âlem insanın her istediğini yapabileceği ve bundan dolayı da sorumlu olmayacağı bir alan değildir. Bütün nimetlerden hesaba çekildiğimiz gibi internet, bilgisayar, akıllı telefon, sosyal medyadan da hesaba çekileceğimiz hakikati unutulmamalıdır. Âlemlerin rabbi olan Allah, sanal âlemde de bizleri görmektedir ve yaptıklarımızdan haberdar olmaktadır. Günlük hayatta yalan söylemek, insanları karalamak, iftira atmak nasıl günahsa, sanal âlemde ve sosyal medyada da aynı şekilde günahdır. Sanal âlemde bilgi, doğruluğu teyid edilmeden paylaşılabilmekte, farkında olunmadan yanlışın ve kötülüğün yaygınlaşması, kişilik haklarını ihlali gibi pek çok günaha sebep olmaktadır. Oysa Rabbimiz:

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

"Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur." (İsra, 17/36) buyurmuştur. Mümine yakışan sorumluluk bilinciyle hareket etmek, Cenabı Hakk'ın koyduğu sınırlara uymak suretiyle sanal âlemde de istikamet üzere dosdoğru olmaktır.

E. İSTİKAMETİN MÜKAFATI

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا

Abdullah b. Mes'ûd'dan nakledildiğine göre, Allah Resûlü (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Doğruluktan ayrılmayınız. Muhakkak ki doğruluk iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğru olanı ararsa Allah katında 'sıddîk' (özü sözü bir olan kişi) olarak yazılır. Yalandan sakının! Çünkü yalan kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi yalan söyleyip, yalanı araştıra araştıra Allah katında yalancı olarak yazılır." (Müslim, Birr ve sıla, 105)

Yalan kapısının açılmaması, yalanın alışkanlık haline gelmemesi gerekir. Bir defa bu kapı açıldı mı, söylenen yalanın korunması için pek çok yalan söylenecektir. Bu da kişinin hem Hak katında hem de halk katında yalancılardan olmasına sebep olacaktır.

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ النَّبِيَّ (ص) قَالَ: “اضْمَنُوا لِي سِتًّا مِنْ أَنْفُسِكُمْ، اضْمَنَ لَكُمْ الْجَنَّةَ، اصْدُقُوا إِذَا حَدَّثْتُمْ، وَأَوْفُوا إِذَا وَعَدْتُمْ، وَأَدُّوا إِذَا أَوْثَمْتُمْ، وَاحْفَظُوا فُرُوجَكُمْ، وَغُضُّوا أَبْصَارَكُمْ، وَكُفُّوا أَيْدِيَكُمْ.”

“Bana kendi adınıza altı şeyin güvencesini verin, ben de size cennetin güvencesini vereyim: Konuştuğunuzda doğru söyleyin, söz verdiğinizde sözünüzü tutun, size (bir şey) emanet edildiğinde ona riayet edin, iffetinizi koruyun, gözlerinizi (bakılması yasak olandan) sakının ve ellerinizi (haramdan) çekin. ” (İbn Hanbel, V, 323)

SONUÇ

İstikamet üzere dosdoğru olmak, İslam ahlakının en temel erdemlerinden biridir. Doğru yolu izledikten sonra yolunu şaşıran görülmemiştir. İnsanın iç dünyasındaki huzuru, doğruluğu, dürüstlüğü nispetindedir.

İnsanın özü ile sözünün bir olması, söz ve davranışlarında doğruluğu esas alıp yalandan kaçınması hem dinî/ahlâkî hem de dünyevî açıdan gereklidir. Bireysel ve toplumsal açıdan huzurlu olmak için yalandan sakınmak gerekir. Evimizde, işimizde, ticaretimizde, eşimizle, komşularımızla, akrabalarımızla hayatın her alanında Müslüman, istikamet üzere, adil, merhametli, sabırlı, dürüst, güvenilir ve doğru olmak zorundadır.

Rabbim bizleri Kur'an ve sünnetin gösterdiği istikamet üzere olan doğruluk ve dürüstlükten ayrılmayan kullarından eylesin.